

Onderwerp G-Kracht en proces nieuw programma economie voor de raad

Steller Monique Hansens

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 89 46 Bijlage(n) 2

Ons kenmerk RO13.3691896

Datum = **6 JUN 2013** Uw brief van -

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

In deze brief informeren we u over het proces dat we samen met uw raad willen organiseren voor het maken van een nieuw economisch programma voor de periode 2015-2019. Tevens informeren we u over de resultaten die we met het uitvoeringsprogramma G-Kracht in 2012 hebben gerealiseerd. Deze resultaten zijn een vervolg op de rapportage *Tussenstand G-kracht* voor de periode 2010-2011.

Naar een nieuw economisch programma

Het economisch programma G-Kracht loopt eind 2014 af. Nu staan we voor de uitdaging een nieuw programma economie te maken voor de periode 2015-2019. Gezien de economische situatie is het belangrijk om samen met werkgevers, kennisinstellingen en de lokale overheid de Noordelijke economie een impuls te blijven geven en daarmee de werkgelegenheid te stimuleren.

Raad en proces

Zoals ook bij de totstandkoming van G-Kracht is gebeurd, willen we uw raad weer aan het begin van het proces betrekken zodat u uw taak om kaders te stellen vanaf het begin van de planvorming kunt vervullen. Ons college wil uw raad daarbij op de volgende manier ondersteunen:

- In de maand juni organiseren wij een informatieve bijeenkomst. Daarin stellen wij u voor een presentatie te laten verzorgen door onderzoeksbureau Nieuwbeeld. Zij hebben in een eerdere fase de economie van Noord-Nederland op een vernieuwende wijze onder de loep genomen. Zij nemen u mee met de resultaten en geven hun visie op de ontwikkeling van de Noordelijke economie. In deze samenhang zal ons college uw raad verder meenemen met de resultaten van G-Kracht en het Akkoord van Groningen over afgelopen drie jaren.

- In de raadscommissie van december 2013 informeren we uw raad over de eerste aanzet van het nieuwe programma en nodigen we uw raad uit uw eerste bevindingen kenbaar te maken. Uw raad krijgt de gelegenheid ons belangrijke contouren mee te geven voor het vormgeven van het nieuwe programma.

Samen met het bedrijfsleven

Parallel aan het politieke proces organiseren we een interactief proces met het bedrijfsleven, de kennisinstellingen en intermediaire organisaties (ook uit het sociale domein). Dit proces van *co-creatie* vormt een belangrijke basis voor het vormgeven van het programma. Het economisch platform van de regio Groningen-Assen vormt een belangrijke inspiratiebron. Een groot deel van onze externe partners is hierin vertegenwoordigd. Daarnaast consulteren we onze interne organisatie en leggen we verbindingen naar andere programma's. In het proces naar de ontwikkeling van een nieuwe structuurvisie 2013-2020 zoeken we aansluiting in de stadsdebatten voor de economische thema's.

Met de uitkomsten van deze trajecten stellen we een notitie op waarin we de nieuwe contouren van G-Kracht presenteren. In februari 2014 willen we deze contouren aan uw raad voorleggen met daarin de inhoudelijke en financiële kaders. We willen het programma zo insteken dat gezien de verkiezingen in maart 2014 ook de raad in een nieuwe samenstelling de mogelijkheid heeft contouren aan het programma mee te geven. Wij hopen in mei 2014 de contourennotitie met de nieuwe raadscommissie Werk en Inkomen te bespreken en eventuele nieuwe contouren mee te nemen.

De contourennotitie gaan wij vertalen naar een meerjarenprogramma. Hierin zullen wij het eerste jaar (2015) concreet met projecten invullen. De vaststelling hiervan zal worden meegenomen in de reguliere begrotingscyclus. Ons college verwacht uw raad voor de zomer van 2014 een nieuw programma economie voor te leggen, zodat uw raad deze in september definitief kunt vaststellen.

In bijlage 1 hebben wij het proces schematisch voor u weergegeven.

Voor het ontwikkelen van een nieuw economisch programma is het belangrijk te weten wat huidige programma G-Kracht heeft opgeleverd. De resultaten voor jaarschijf 2012 hebben we voor uw raad op een rijtje gezet (zie bijlage 2 Resultaten G-Kracht 2012).

Besteding van de middelen

Voor 2012 heeft u in totaal 1,889 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de uitvoering van G-kracht. Daarvan is 87 procent besteed aan projecten en activiteiten waar andere partijen *direct* aan hebben bijgedragen. In totaal is daarbij sprake van een cofinanciering van meer dan 15,5 miljoen euro. Elke euro uit G-kracht 2012 heeft daarmee gemiddeld 9,50 euro aan cofinanciering van derden opgeleverd.

De resterende 13 procent van het beschikbare budget is ingezet voor zaken waar andere partijen dus *niet direct* aan hebben meebetaald. Voor een deel gaat het dan om projecten waarbij we beogen in een later stadium investeringen uit te lokken.

De top-10 uitgaven uit G-kracht 2012 tellen op tot 1,16 miljoen euro, oftewel bijna 70 procent van het reguliere jaarbudget. De grootste uitgaven deden we voor Terreinwinst en cofinanciering Fonds-projecten op werklocaties, de Healthy Ageing Campus, Energy Academy Europe, GCC, Stichting OTP, Energy Challenges, Eurosonic Noorderslag, Onderneem 't, amendement Ebbingekwartier en Energy Valley.

Belangrijkste ontwikkelingen

In 2012 deden zich de volgende ontwikkelingen voor ten aanzien van de economie in de stad:

1. De werkgelegenheid is met 0,3 procent licht afgenomen tot 135.537 arbeidsplaatsen. Door een bijstelling door Onderzoek en Statistiek moet de lichte toename, zoals vermeld in de Ontwerp-Gemeenterekening 2012, dus worden gecorrigeerd.
2. Door de aanhoudende recessie bleven de bestedingen achter en kwamen investeringen moeilijker van de grond. De multiplier van 14,85 euro in 2010/2011 is in 2012 lager uitgevallen (9,50 euro). Dat heeft onder andere ook effect op de leegstand van bedrijfspanden, kantoren en winkelpanden en op de uitgifte van bedrijfskavels.
3. Het aantal bedrijfsvestigingen is in 2012 toegenomen. Het aantal opheffingen echter ook. Via vele individuele adviesgesprekken, platforms en de mogelijkheid tot netwerkvorming hebben wij starters en zzp-ers zo goed mogelijk willen ondersteunen.
4. Via bijdragen aan kennisvalorisatieprojecten en marktinitiatieven alsook via internationale profilering hebben we bijgedragen aan de verdere verbetering van de kennisinfrastructuur in de topsectoren Energie en Healthy Ageing.
5. De binnenstadomzet is afgenomen. Vooral de detailhandel en de horeca in de binnenstad staan onder druk. Via adviesgesprekken, winkelstraatmanagement, servicepunt detailhandel, nauwe samenwerking met de GCC en subsidiëring van publiektrekkende activiteiten hebben we getracht de ondernemers te ondersteunen. Wel zijn het aantal toeristische overnachtingen en het aantal binnenstadbezoekers toegenomen (vooral door toegenomen lokale bezoekers).
6. Via verschillende initiatieven is de samenwerking in de regio geïntensiveerd en is er sprake van meer gezamenlijk optrekken richting Rijk en Europa.

Met bovengenoemde inzet hebben we voor een deel al kunnen inspelen op de opgaven die we vorig jaar in de *Tussenstand G-kracht 2010/2011* hadden gesignaleerd voor de resterende looptijd van G-kracht.

Samengevat ging het daarbij om het actief blijven monitoren van ontwikkelingen rond onze werklocaties, blijven aanhaken bij het nationale topsectorenbeleid, meer aandacht voor de regionale samenwerking, zorgen voor meer zichtbaarheid in Europa en aandacht voor leegstand in winkelpanden.

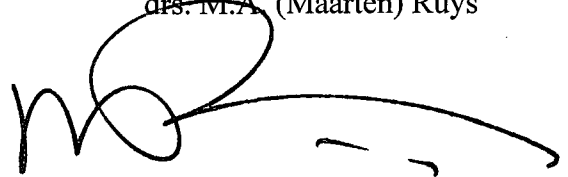
Wij verwachten dat wij u hiermee van voldoende informatie hebben voorzien.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. J.P. (Peter) Rehwinkel

Handwritten signature of dr. J.P. (Peter) Rehwinkel, consisting of a large, stylized 'P' followed by 'Rehwinkel' and 'L.B.' to the right.

de secretaris,
drs. M.A. (Maarten) Ruys

Handwritten signature of drs. M.A. (Maarten) Ruys, featuring a large, stylized 'M' followed by a long horizontal stroke.

Bijlage 1:

Planning en proces voor de raadscommissie W en I

20 Juni 2013	Presentatie Nieuwbeeld
	<ul style="list-style-type: none"> • Visie op economie van Noord-Nederland • Toelichting resultaten G-Kracht en Akkoord van Groningen over de laatste drie jaren door wethouder Joost van Keulen
<i>Resultaat</i>	<i>Ophalen kaders voor op te stellen nieuw programma Economie</i>
Oktober 2013	Bijeenkomst met Economisch Platform van de regio Groningen-Assen
	<ul style="list-style-type: none"> • uitwisselen trends en ontwikkelingen en ophalen input voor programma
<i>Resultaat</i>	<i>Input voor contourennotitie</i>
November 2013	Afstemming stadsdebatten
	<ul style="list-style-type: none"> • input ophalen en afstemmen contourennotitie
<i>Resultaat</i>	<i>verder vormgeven contourennotitie</i>
December 2013	Bijeenkomst met de raadscommissie Werk en Inkomen
	<ul style="list-style-type: none"> • presentatie eerste aanzet van het programma • voorleggen keuzemogelijkheden / contouren
<i>Resultaat</i>	<i>Ophalen kaders van de raad voor de contourennotitie</i>
Februari 2014	Voorleggen notitie met contouren aan de raadscommissie W & I
	<ul style="list-style-type: none"> • aangeven inhoudelijke en financiële kaders
<i>Resultaat</i>	<i>Inzicht in de inhoudelijke kaders + bandbreedtes van beschikbare financiële middelen en mankracht</i>
Maart 2014	Gemeenteraadsverkiezingen
Mei 2014	Contourennotitie vaststellen in nieuwe raadscommissie Werk en Inkomen
	<ul style="list-style-type: none"> • Bespreken contourennotitie + vaststellen door de raad • Input ophalen voor meerjarenprogramma 2015-2019 (invulling 2015)
<i>Resultaat</i>	<i>Ophalen eventuele verschuivingen in het programma + invulling 2015, vaststellen Contourennotitie</i>

Bladzijde

5

Onderwerp

G-Kracht en proces nieuw programma economie
voor de raad

September 2014

Vaststellen Nieuw programma economie door de raad

Resultaat

Vaststellen Nieuw programma Economie en invulling eerste jaar 2015

Bijlage 2

Resultaten G-kracht 2012

Inleiding

G-kracht is de naam van het economisch uitvoeringsprogramma van de gemeente Groningen voor de periode 2010 tot en met 2014. In 2012 hebben we in het document 'Tussenstand G-kracht' teruggeblikt op de uitvoeringsjaren 2010 en 2011. Toen constateerden we dat we goed op schema lagen met de uitvoering van G-kracht. In dit document beschrijven we wat de inzet uit G-kracht 2012 heeft opgeleverd.

Beschikbare middelen

Tot en met 2014 is jaarlijks 1,68 miljoen euro beschikbaar voor de uitvoering van G-kracht:

1.000.000 euro	Extra beleid
681.000 euro	Vrijval kapitaallasten dienst ROEZ

Vanuit structureel extra beleid 2011 was bovendien 209.000 euro beschikbaar voor aangegane subsidieverplichtingen op de terreinen healthy ageing en bevorderen ondernemerschap. Op 30 mei 2012 heeft de raad ingestemd met dit voorstel voor de bestemming van het rekeningresultaat. Het totale budget voor G-kracht 2012 bedroeg daarmee 1,889 miljoen euro.

Conform de Gemeentebegroting 2012 zijn de beschikbare middelen als volgt ingezet voor de deelprogramma's van G-kracht (bedragen * 1.000):

Deelprogramma	Begroting 2012	Percentage
Bedrijvig Groningen	670	35,5
Gastvrij Groningen	490	26,0
Groningen Piekt	410	21,7
Overige acquisitie	110	5,8
Rekeningresultaat 2011	209	11,0
totaal	1.889	100

Besteding van de middelen

Van het beschikbare budget is 87 procent (1,64 miljoen euro) besteed aan projecten en activiteiten waar andere partijen *direct* aan hebben bijgedragen. In totaal hebben derden hier meer dan 15,5 miljoen euro naast gezet¹. Elke euro uit G-kracht 2012 heeft daarmee gemiddeld 9,50 euro aan cofinanciering opgeleverd in 2012².

In de *Tussenstand G-kracht* over de effecten van 2010 en 2011 was er nog sprake van een multiplier van 14,85. De hefboomwerking viel toen hoger uit o.a. doordat de financiering van Marketing Groningen toen deels in G-kracht was ondergebracht. Daarnaast merken we dat investeringen lastiger van de grond komen door de aanhoudende crisis. Zo was in 2010/2011 sprake van een hogere cofinanciering bij Fondsprojecten op werklocaties dan in 2012. Ook andere organisaties zoals de NOM hebben gemerkt dat derden het in 2012 minder aandurfd en om mee te betalen. Ook

¹ Naast subsidies uit Europa en het Rijk zijn hierbij ook bijdragen van ondernemers en andere partijen meegerekend. Effecten in de vorm van extra uitgaven bij festivals en bezoekers zijn niet meegerekend.

² Dit bedrag is op dezelfde wijze berekend als bij het opstellen van het G-kracht-programma en bij de Tussenstand G-kracht 2010/2011.

heeft de afbouw van de regionale EU-budgetten mogelijk effecten op de hefboomwerking.

De resterende 2,5 ton (13%) van het beschikbare budget voor 2012 is ingezet voor zaken die volledig uit G-kracht zijn bekostigd en waar andere partijen dus *niet direct* aan hebben meebetaald. Daarbij gaat het voor een deel om projecten waarbij we beogen in een later stadium investeringen los te trekken zoals bij verbetering en identiteit Ulgersmaweg en acquisitie. Ook zaken zoals de detailhandelsmonitor, draagvlakonderzoeken koopzondagen en dergelijke waren voor eigen rekening.

Belangrijkste uitgaven

De top-10 uitgaven uit G-kracht 2012 tellen op tot 1,16 miljoen euro. Dat is bijna 70 procent van het reguliere jaarbudget. De grootste uitgaven zijn gedaan ten behoeve van de volgende organisaties en projecten:

1. Terreinwinst en cofinanciering Fonds-projecten op werklocaties (362.045 euro)
2. Healthy Ageing Campus (206.250 euro)
3. Energy Academy Europe (125.000 euro)
4. GCC en projecten binnenstadmanagement (122.000 euro)
5. Stichting OTP (80.000 euro)
6. Energy Challenges (59.320 euro)
7. Eurosonic Noorderslag (54.000 euro)
8. Onderneem 't (50.050 euro)
9. Amendement Ebbingekwartier (50.000 euro)
10. Energy Valley (50.000 euro)

Eerder geformuleerde opgaven

In 'Tussenstand G-kracht 2010/2011' signaleerden we een vijftal opgaven voor de resterende looptijd van G-kracht. Samengevat ging het daarbij om het actief blijven monitoren van ontwikkelingen rond onze werklocaties, blijven aanhaken bij het nationale topsectorenbeleid, meer aandacht voor de regionale samenwerking, zorgen voor meer zichtbaarheid in Europa en aandacht voor leegstand in winkelpanden. In de beschrijvingen hieronder komt naar voren dat we in 2012 al een begin hebben gemaakt met het opstarten van activiteiten als antwoord op de geformuleerde opgaven. Deze lijn zetten we voort in 2013 en 2014.

Belangrijkste ontwikkelingen

In 2012 deden zich de volgende ontwikkelingen voor ten aanzien van de economie in de gemeente Groningen:

Werkgelegenheid licht afgenomen

In de Ontwerp-Gemeenterekening 2012 schreven we nog dat het aantal arbeidsplaatsen licht was gegroeid. Na een correctie door Onderzoek en Statistiek bleek dat het aantal werkzame personen in de stad echter met 0,3 procent is afgenomen tussen 1 april 2011 en 1 april 2012. Het totale aantal arbeidsplaatsen komt daarmee op 135.537.

Bestedingen en investeringen achtergebleven

We schreven hierboven al dat investeringen in 2012 moeilijk van de grond kwamen door de aanhoudende recessie. De gevolgen zijn ook in Groningen merkbaar: toenemende leegstand op bedrijventerreinen, kantorenlocaties en in winkelclusters. Ook de uitgifte van bedrijfskavels bleef fors achter bij de verwachtingen. We hebben daarom het aanbod van bedrijventerreinen teruggebracht. Om achteruitgang van werklocaties tegen te gaan, hebben we bedrijventerreinen gerevitaliseerd en actieplannen opgesteld voor kantorenlocaties, zoals Corpus den Hoorn en Martini Trade Park. Waar mogelijk voeren we deze activiteiten uit samen met ondernemers, via cofinanciering uit het Fonds Ondernemend Groningen.

Aantal bedrijfsvestigingen én opheffingen toegenomen

Een opvallende ontwikkeling in 2012 is de stijging van het totaal aantal bedrijfsvestigingen met bijna 4 procent. Vooral het aantal eenmanszaken is toegenomen als effect van de economische crisis en als trend van deze tijd. Maar het aantal opheffingen is ook toegenomen: meer dan de helft van het aantal oprichtingen is ook weer gestopt. Om (aspirant-)starters een zo goed mogelijk toekomstperspectief te geven, hebben wij vele adviesgesprekken op maat gevoerd. Ook bieden wij hen ondersteuning via diverse platforms en de mogelijkheid tot netwerkvorming, zoals via Startersdagen en *Onderneem 't*.

Topsectoren verder versterkt

We hebben actief gewerkt aan de versterking van onze topsectoren. De officiële erkenning als *EU City of Healthy Ageing* laat zien dat de Groningse topsectoren zich steeds beter positioneren, ook in internationaal perspectief. Via bijdragen aan kennisvalorisatieprojecten en marktinitiatieven is de kennisinfrastructuur verder verbeterd. Naast directe werkgelegenheidseffecten binnen de projecten zelf verwachten we hiervan op termijn meer werkgelegenheidseffecten door het valoriseren van nieuw opgedane kennis en expertise. Ook is een veelvoud aan subsidiebronnen aangeboord. Belangrijke mijlpalen in 2012 waren de opening van de *Energy Academy Europe*, de proeftuin *EnTranCe* en een scherpe profilering van de *Healthy Ageing Campus*. Het aantal bedrijfsvestigingen in de Groningse topsectoren is toegenomen, evenals het aantal arbeidsplaatsen, behalve in de *healthy ageing*-sector vanwege teruggang in de thuiszorg.

Binnenstadomzet gedaald; bezoek toegenomen

Afgaand op de werkgelegenheid en het aantal bedrijfsvestigingen, staan de detailhandel en de horeca in de binnenstad onder druk. Vanuit G-kracht hebben wij in 2012 meegewerkt aan een zo goed mogelijk economisch klimaat in de binnenstad. Door ondersteuning van winkelstraten via winkelstraatmanagement, uitvoering van het *Servicepunt Detailhandel* en nauwe samenwerking met de GCC hebben wij de detailhandel ondersteund. Het acquisitieplan 'Oog voor nieuwe detailhandel' is opgesteld en we hebben het binnenstadbezoek gestimuleerd via verruiming van de koopzondagen en subsidiëring van activiteiten en evenementen om bezoekers te trekken. Hoewel de totale omzet in de binnenstad daalde, is het aantal binnenstadbezoekers met ruim 13% gestegen. Vooral het aantal lokale bezoekers nam toe. Verder is opvallend dat het aantal toeristische overnachtingen in 2012 met 20 duizend is toegenomen tot 400 duizend; een groei van afgerond 5 procent.

Regionale samenwerking geïntensiveerd

Via verschillende initiatieven is de samenwerking in de regio geïntensiveerd. Vooral op de thema's arbeidsmarkt, innovatie en internationalisering trekken de grootste vier Noordelijke steden meer met elkaar op. Via het Samenwerkingsverband Noord-Nederland hebben we invloed gehad op de totstandkoming van de Regionale Innovatie Strategie en daarmee op de aanwending van de Europese middelen.

Resultaten per deelprogramma

Op de volgende pagina's beschrijven we de resultaten van de deelprogramma's van G-kracht: Groningen Piekt, Bedrijvig Groningen, Gastvrij Groningen en Overige Acquisitie. In de gekleurde kaders vindt u steeds een samenvatting van het betreffende deelprogramma.

Deelprogramma 1: Groningen Piekt

Activiteiten gericht op versterking van onze kennisclusters

Beleidsvelden: (Groene) energie, healthy ageing, ondersteunende innovatieve technologie.

Samenvatting resultaten Groningen Piekt:

- **Profilering:** De speerpunten energie en healthy ageing werden door allerlei gesponsorde/gesubsidieerde activiteiten, samenwerkingsverbanden en lobby breed onder de aandacht gebracht, ook in internationaal perspectief.
- **Belangrijkste realisaties:**
  - Vanuit G-kracht hebben we bijgedragen aan de **Energy Academy Europe**, topinstituut voor onderwijs, onderzoek en innovatie op energiegebied. De academy ging in september 2012 van start.
  - We hebben de **Waddenfonds-aanvraag** voor het valorisatiecentrum thermische conversie mede mogelijk gemaakt met een uiteindelijke projectbegroting van ruim 18,5 miljoen euro.
  - We hebben het project I-Balance aangejaagd dat erop gericht is de vraag en het aanbod van energie beter in balans te brengen. Daaruit is het projectvoorstel **EnTranCe** (Energy Transition Center) voortgekomen: proeftuin voor energiesystemen van de toekomst.
  - Vanuit G-kracht hebben we bijgedragen aan het opzetten van een scherp profiel voor de **Healthy Ageing Campus** ten behoeve van valorisatie en het aantrekken van bedrijvigheid. Ook hebben we een bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van het internationaal georiënteerde **Bionica Innovatie- en Expertisecentrum** voor het aanjagen van duurzame innovatie met de natuur als inspiratiebron voor medische en technische oplossingen.
  - In 2012 ontvingen we een bouwaanvraag voor **Overheids Data Center-Noord**. Daarnaast hebben wij twee bedrijfsinitiatieven gefaciliteerd gericht op de invoering van **draadloos internet** in onze gemeente.
- **Cofinanciering:** Elke euro uit G-kracht voor de kenniseconomie heeft gemiddeld 16,26 euro aan cofinanciering opgeleverd in 2012. Vooral voor kennisprojecten geldt dat cofinanciering door de (lokale) overheid voorwaarde is om in aanmerking te komen voor subsidies vanuit Europa en het Rijk.
- **Werkgelegenheid:** De werkgelegenheid in de energiesector en de ICT-sector ontwikkelde zich beduidend beter dan gemiddeld (-0,3 procent), beide sectoren groeiden met 1,8 procent. Grote teruggang in de thuiszorg leidde echter wel tot een daling in de gehele healthy ageing-sector met -1,9 procent.
- **Bedrijfsvestigingen:** Het aantal bedrijfsvestigingen in de kennissectoren is toegenomen in 2012. Er kwamen 13 nieuwe energievestigingen bij in de stad (+3,7 procent), 24 nieuwe vestigingen in de healthy ageing-sector (+7,0 procent) en 71 nieuwe ICT-vestigingen (+6,1 procent). Het stedelijk gemiddelde is een toename met 3,8 procent.
- **Internationale promotie en handelscontacten kennissectoren:**
Zie deelprogramma 4, beleidsveld Internationalisering.

Beleidsveld 1: (Groene) energie

Wat hebben we in 2012 gedaan?

- We hebben de organisatie en de activiteiten van Energy Valley ondersteund.
- We hebben subsidies verleend aan (omvangrijke) energieprojecten.
- Via het supportprogramma hebben we energieke MKB-ers ondersteund.

Wat heeft het opgeleverd?

- **Profilering:** We hebben bijgedragen aan de nationale en internationale profilering van Groningen als energieregio.
- **Belangrijkste realisaties:**
  - We hebben bijgedragen aan het opzetten en uitbouwen van de Energy Academy Europe, met als primair doel profilering en acquisitie. De Energy Academy Europe is in september 2012 in Groningen van start gegaan.
  - We hebben de organisatie en activiteiten van Energy Valley ondersteund. De organisatie was mede daardoor in staat een aantal projecten intensief te ondersteunen (zoals warmtevisie Stad/Warmtenet Europapark Groningen en Groen Gas Hubs Suikerunie) en activiteiten uit te voeren die Groningen profileren als Energiestad.
  - Met onze bijdrage van 25 duizend euro hebben we de (inmiddels goedgekeurde) Waddenfonds-aanvraag voor het valorisatiecentrum thermische conversie mede mogelijk gemaakt. De uiteindelijke projectbegroting bedraagt ruim 18,5 miljoen euro.
  - Met een financiële bijdrage hebben we I-Balance aangejaagd. Dit project is gericht op het beter met elkaar in balans brengen van het aanbod en de vraag naar energie. Dat heeft geleid tot het projectvoorstel EnTranCe (Energy Transition Center); proeftuin voor energiesystemen van de toekomst.
  - We hebben bijgedragen aan het haalbaarheidsonderzoek voor de verduurzaming van de Stainkoel'n.
  - We hebben bijgedragen aan het Energy Vision North Sea Region-project (Interreg IVb) gericht op een versnelde implementatie van hernieuwbare energie zoals windenergie en energie uit biomassa.
  - We hebben een financiële bijdrage geleverd aan de Energy Challenges waarmee scholieren worden uitgedaagd slim met energie om te gaan. Ook hebben we andere activiteiten gesponsord zoals NRG Battle (waarbij 60 teams zochten naar oplossingen voor bestaande energieproblemen), de Energy Delta Convention en de Hanze Racing Division.
  - Energy Academy Europe, EnTranCe en de aangestelde parkmanager betekenen een stimulans voor de verdere ontwikkeling van de Zernike Campus.
- **Werkgelegenheid:** Qua werkgelegenheidsontwikkeling deed de energiesector met het een toename van +1,8 procent beter dan het stedelijk gemiddelde van -0,3 procent.
- **Aantal vestigingen:** Met 13 nieuwe vestigingen in de stad is het aantal bedrijfsvestigingen in de sector toegenomen met +3,7 procent. Dat is 0,1 procent lager dan het stedelijk gemiddelde van +3,8 procent.

Energiesector	2011	2012	Mutatie 2011-2012
Aantal vestigingen	351	364	+3,7 procent
Aantal arbeidsplaatsen	4.687	4.770	+1,8 procent

Bron: *Vlugschrift Ontwikkeling werkgelegenheid 2012*

Beleidsveld 2: Healthy ageing

Wat hebben we in 2012 gedaan?

- We hebben bijgedragen aan het opzetten van een acquisitieorganisatie ten behoeve van de Healthy Ageing Campus.
- We hebben activiteiten gesponsord of gesubsidieerd die bijdragen aan de profilering van Groningen als hét kenniscluster 'gezond ouder worden'.

Wat heeft het opgeleverd?

- **Profilering:** Met onze activiteiten hebben we bijgedragen aan de nationale en internationale profilering van Groningen als healthy ageing-regio.
- **Belangrijkste realisaties:**
  - Naast de vele reeds lopende projecten als Life Lines, ERIBA (European Research Institute on the Biology of Ageing), het Carbohydrate Competence Center en het consortium Drug Discovery and Development, hebben we in 2012 bijgedragen aan het opzetten van de (acquisitie-) organisatie van de Healthy Ageing Campus. Onze bijdrage was vooral bedoeld om te komen tot een scherp profiel op basis waarvan bedrijvigheid kan worden aangetrokken.
  - Vanuit G-kracht hebben we bijgedragen aan de ontwikkeling van het Bionica Innovatie- en Expertisecentrum. Dit centrum wil duurzame innovatie aanjagen waarbij de vorm/functie van plant of dier wordt gebruikt als inspiratiebron voor technische oplossingen.
  - We hebben bijgedragen aan de conferentie 'Ruimte voor gezondheid' van het UMCG, aan de Benelux Finale LEGO League, het Bionica Congres en de EU-aanvraag van de Hanzehogeschool om 55-75 jarigen te motiveren tot meer lichamelijke activiteit (TEAAM).
- **Werkgelegenheid:** Met 21.541 werkzame personen vormt de healthy ageing-sector de grootste sector in Groningen. Binnen de sector doen zich grote verschillen voor. De werkgelegenheid in de ziekenhuizen en de verpleeghuizen groeit, terwijl de sector als geheel door afname bij de thuiszorg een ontwikkeling laat zien van -1,9 procent. De stedelijke werkgelegenheidsontwikkeling bedroeg -0,3 procent.
- **Aantal vestigingen:** In de sector zijn er 24 nieuwe bedrijfsvestigingen bijgekomen in 2012. Met een toename van 7,0 procent is er sprake van een bovengemiddelde toename ten opzichte van het stedelijk gemiddelde (+3,8 procent).

Healthy ageing	2011	2012	Mutatie 2011-2012
Aantal vestigingen	345	369	+7,0 procent
Aantal arbeidsplaatsen	21.967	21.541	-1,9 procent

Bron: Vlugschrift Ontwikkeling werkgelegenheid 2012

Beleidsveld 3: Innovatieve ondersteunende technologie (ICT)

Wat hebben we in 2012 gedaan?

- We hebben initiatieven van andere partijen gefaciliteerd ten behoeve van draadloze internetverbindingen in onze gemeente.
- We hebben ons ingezet voor de acquisitie van datacenters.

Wat heeft het opgeleverd?

- **Kennisinfrastructuur:** We hebben in 2012 twee bedrijfsinitiatieven gefaciliteerd voor de invoering van draadloos internet in onze gemeente. Het ging daarbij om procesmatige begeleiding en het verder ontwikkelen van het business model.

- **Acquisitie datacenters:** In het afgelopen jaar is een acquisitieplan opgesteld voor de buitenlandse acquisitie van datacenters voor vestiging op Westpoort. Ook is studie gedaan naar groene energievoorziening voor datacenters. In 2012 ontvingen we de eerste bouwaanvraag voor de vestiging van Overheids Data Center Noord (ODC-Noord) op Westpoort.
- **Werkgelegenheid:** Tussen 1 april 2011 en 1 april 2012 kwamen er 158 banen bij in de sector. Dat is een toename met bijna 2%, terwijl het stedelijk gemiddelde een ontwikkeling liet zien van -0,3%.
- **Aantal vestigingen:** Het aantal bedrijfsvestigingen steeg met 71, een toename van ruim 6%. Dat is beduidend beter dan het stedelijk gemiddelde van +3,8%.

ICT	2011	2012	Mutatie 2011-2012
Aantal vestigingen	1.171	1.242	+6,1 procent
Aantal arbeidsplaatsen	8.908	9.066	+1,8 procent

Bron: *Vlugschrift Ontwikkeling werkgelegenheid 2012*

Deelprogramma 2: Bedrijvig Groningen

Activiteiten gericht op het faciliteren van ons bedrijfsleven en het creëren van een optimaal vestigingsklimaat

Beleidsvelden: Werklocaties, bevorderen ondernemerschap, bedrijvigheid in de wijken, creatief ondernemerschap.

Samenvatting resultaten Bedrijvig Groningen:

▪ **Belangrijkste realisaties:**

- We hebben de **marktanalyse bedrijventerreinen** door STEC meegefinancierd. Samen met de evaluatie van het convenant Regionale Afspraken Kwaliteit Bedrijventerreinen heeft deze analyse geleid tot aanpassingen in de strategie van bedrijventerreinen.
- Zes **projecten** voor werklocaties zijn geïnitieerd met cofinanciering vanuit het Fonds.
- We zijn verder gegaan met de **revitalisering** van bedrijventerreinen en het opzetten van **actieplannen voor de kantorenlocaties** Martini Trade Park en Corpus den Hoorn.
- We hebben subsidie verstrekt voor parkmanagement op **Zernike**.
- We hebben 1.180 **advies- en dienstverleningsgesprekken** gevoerd met ondernemers, circa 150 adviesgesprekken gevoerd met (aspirant-)starters en circa 120 financiële adviesgesprekken gevoerd.
- We hebben 190 **ondernemersbijeenkomsten** bijgewoond en er 10 zelf georganiseerd, waarvan 3 MKB-Ondernemersavonden samen met de Kamer van Koophandel en de Belastingdienst met 200 deelnemers per avond.
- We hebben **Stichting OTP** ondersteund.
- De incubatorvoorziening **Launch Café** aan de Herebinnensingel is van start gegaan.
- Ondernemers hebben het rapportcijfer 6,8 gegeven als waardering voor het **vestigingsklimaat** in Groningen. Dat is 0,1 beter dan het gemiddelde van deelnemende gemeenten.
- We hebben de dienstverlening van **Onderneem 't** verbreed van alleen de Krachtwijken naar alle wijken.
- We hebben **evenementen in het Ebbingekwartier** ondersteund om zo meer talentvolle, creatieve ondernemers aan te trekken.

- **Cofinanciering:** Elke euro uit G-kracht ten behoeve van Bedrijvig Groningen heeft gemiddeld 2,81 euro aan cofinanciering opgeleverd in 2012.

- **Werkgelegenheid en bedrijfsvestigingen:** De ontwikkeling op bedrijventerreinen was lager dan gemiddeld. Op de kantorenlocaties ging het beter: Er was een lichte toename van de werkgelegenheid en er kwamen 28 nieuwe vestigingen bij. Nog altijd is meer dan de helft van de werkgelegenheid in de gemeente geconcentreerd op bedrijventerreinen of kantorenlocaties.

- Het aantal **bedrijfsvestigingen** is toegenomen met bijna 4 procent. Vooral het aantal eensmanszaken is toegenomen. Het aantal **opheffingen** nam echter ook toe en wel met 16,8 procent.

Beleidsveld 1: Werklocaties

Wat hebben we in 2012 gedaan?

- Fonds Ondernemend Groningen is voortgezet.
- In 2012 zijn we verder gegaan met revitalisering van bedrijventerreinen binnen Terreinwinst en het opzetten van actieplannen voor kantorenlocaties.
- De vastgoedmonitor is uitgevoerd.

Wat heeft het opgeleverd?

- **Belangrijkste realisaties:**
  - Samen met de Regio Groningen-Assen hebben we de Marktanalyse bedrijventerreinen door STEC gefinancierd. Aan de hand van deze marktanalyse en de evaluatie van het convenant Regionale Afspraken Kwaliteit Bedrijventerreinen hebben we het aanbod van bedrijventerreinen teruggebracht en dit vertaald in de herziening van de grondexploitaties. De verwachte totale uitgifte is bijgesteld van 10 naar 5 hectare per jaar.
  - In totaal zijn zes projecten voor bedrijvenconcentratiegebieden (werklocaties) geïnitieerd met cofinanciering vanuit Fonds Ondernemend Groningen.
  - De meest aansprekende resultaten van Terreinwinst in 2012 zijn de afronding van de revitalisering van de Duinkerkenstraat, uitvoering van de plannen voor upgradation van de Ulgersmaweg, de start van parkmanagement op Zernike en de stappen die gezet zijn voor verbetering van bedrijventerrein Hoendiep.
  - Voor de kantorenlocaties Corpus en Martini Trade Park is met bedrijven en vastgoedeigenaren gewerkt aan een gebiedsgerichte aanpak en concrete verbeteracties. We hebben bijgedragen aan het haalbaarheidsonderzoek door de Urbanisator naar een collectieve aanpak om kantorenlocatie Corpus den Hoorn te verbeteren samen met vastgoedeigenaren en bedrijven. Ook hebben we bijgedragen aan de business case voor Martini Trade Park.
  - We hebben subsidie gegeven voor het opzetten van parkmanagement op Zernike Science Park samen met de Hanzehogeschool, Rijksuniversiteit en de VBGW.
- **Uitgifte:** In 2012 is 0,95 hectare bedrijventerrein uitgegeven (0,70 hectare in 2011).
- **Werkgelegenheid en vestigingen bedrijventerreinen:** De ontwikkeling van de werkgelegenheid en van het aantal vestigingen op bedrijventerreinen was lager dan het stedelijk gemiddelde. Het aantal werkzame personen nam af met 74 personen tot 30.036 op 1 april 2012. Dat is een ontwikkeling van -2,2 procent. Het stedelijk gemiddelde was -0,3 procent.
Er zijn 39 bedrijfsvestigingen bijgekomen op de bedrijventerreinen tussen 1 april 2011 en 1 april 2012. Dat is een stijging met +2,0 procent. Het stedelijk gemiddelde was +3,8 procent.

Bedrijventerreinen	2011	2012	Mutatie 2011-2012
Aantal vestigingen	1.939	1.978	+2,0 procent
Aantal werkzame personen	30.110	30.036	-2,2 procent

Bron: Vlugschrift Ontwikkeling werkgelegenheid 2012

- **Werkgelegenheid en vestigingen kantorenlocaties:** Bij de kantorenlocaties als geheel zien we een lichte toename van de werkgelegenheid. Deze toename is relatief het grootst op Europapark en Zernike. Op 1 april 2012 waren er 581 personen meer werkzaam dan een jaar eerder; een toename van 1,5 procent. Dat is beter dan het stedelijk gemiddelde van -0,3 procent.
Op de kantorenlocaties kwamen er 28 vestigingen bij tot 777 op 1 april 2012. Dat is een toename met 3,7 procent.

Kantorenlocaties	2011	2012	Mutatie 2011-2012
Aantal vestigingen	1.939	1.978	+ 3,7 procent
Aantal werkzame personen	39.368	39.949	+ 1,5 procent

Bron: Vlugschrift Ontwikkeling werkgelegenheid 2012

Nog altijd is meer dan de helft van de werkgelegenheid in de gemeente geconcentreerd op bedrijventerreinen of kantorenlocaties.

Beleidsveld 2: Bevorderen ondernemerschap

Wat hebben we in 2012 gedaan?

- We hebben diensten op maat verleend.
- (Startende) ondernemers zijn gestimuleerd en ondersteund via adviesgesprekken, diverse platforms en mogelijkheden tot netwerkvorming.
- Subsidies zijn verleend om activiteiten te ondersteunen gericht op netwerkvorming, kennisuitwisseling en het stimuleren van ondernemerschap.
- We hebben Stichting OTP ondersteund.
- We hebben de oprichting van een incubatorvoorziening gefaciliteerd.
- Samen met Assen hebben we een nieuwe benchmark tevredenheid ondernemersklimaat opgezet en uitgevoerd.

Wat heeft het opgeleverd?

- **Belangrijkste realisaties:**
  - We hebben 1.180 advies- en dienstverleningsgesprekken gevoerd met ondernemers waarvan 600 horeca-adviesgesprekken.
  - We hebben circa 150 adviesgesprekken gevoerd met (aspirant-)starters.
  - We hebben circa 120 financiële adviesgesprekken gevoerd.
  - We hebben 190 ondernemersbijeenkomsten bijgewoond en er 10 zelf georganiseerd, waarvan 3 MKB-Ondernemersavonden samen met de Kamer van Koophandel en de Belastingdienst.
  - We hebben vele activiteiten gesubsidieerd gericht op netwerkvorming, kennisuitwisseling en het stimuleren van ondernemerschap zoals de Startersdag, Ondernemersprijs, Jongeren Commerciele Club, Stichting Jong Bedrijvennetwerk, Ondernemersnetwerk Noorderplantsoen en She-vent.
  - Stichting OTP heeft 210 stageopdrachten opgehaald waarvan 70 procent is vervuld. Daarnaast heeft de Stichting bijeenkomsten georganiseerd om onderwijs en bedrijfsleven met elkaar in contact te brengen, zoals Check the Bizz, docentstages en themabijeenkomsten. Stichting OTP is in 2012 verhuisd naar het nieuwe Ondernemersplein aan de Leonard Springerlaan.
  - De incubatorvoorziening Launch Café aan de Herebinnensingel is van start gegaan. De incubator heeft inmiddels plm. 70 'stamgasten'.
- **Aantal vestigingen:** Op peildatum 1 april 2012 zijn er 586 bedrijfsvestigingen bijgekomen vergeleken met 2011. Dat is een groei van bijna 4 procent. Vooral het aantal eenmanszaken is toegenomen. Dat is een effect van de crisis én een trend van deze tijd.

Bedrijfsvestigingen	2011	2012	Mutatie 2011-2012
	15.323	15.909	+ 3,8 procent

Bron: Vlugschrift Ontwikkeling werkgelegenheid 2012

- **Aantal startende ondernemingen:** Op basis van voorlopige cijfers en een veranderde systematiek van de Kamer van Koophandel is het aantal startende ondernemingen voor het eerst in jaren afgenomen (-7,8 procent). Er werden 161 ondernemingen minder opgericht in 2012 dan in 2011.

Totaal oprichtingen	2009	2010	2011	2012
	1.749	1.841	2.062	1.901

Bron: Kamer van Koophandel, 1 maart 2013

- **Aantal opheffingen:** Ten opzichte van 2011 is het aantal opheffingen toegenomen met 16,8 procent. Meer dan de helft van het aantal oprichtingen is dus gestopt.

Totaal opheffingen	2009	2010	2011	2012
	737	779	919	1.074

Bron: Kamer van Koophandel, 1 maart 2013

- **Monitor tevredenheid vestigingsklimaat Deloitte:** Ondernemers hebben het rapportcijfer 6,8 gegeven voor het vestigingsklimaat in Groningen. Dat is 0,1 beter dan het gemiddelde van deelnemende gemeenten.

Beleidsveld 3: Bedrijvigheid in de wijken

Wat hebben we in 2012 gedaan?

- We hebben wijkwinkelcentra ondersteund.
- Ter versterking van de wijkeconomie hebben we de dienstverlening van *Onderneem 't* verbreed van alleen de Krachtwijken naar de hele gemeente.

Wat heeft het opgeleverd?

- **Belangrijkste realisaties:**
  - We hebben gewerkt aan een nieuw bestemmingsplan voor winkelcentrum Paddepoel. Voor winkelcentrum Van Lenneplaan hebben we gewerkt aan uitbreiding van de parkeermogelijkheid en voor Oosterhoogebrug zijn we een verkenning gestart naar een grotere supermarkt met aanvullende winkels.
  - Met onze bijdrage voor drie deelopdrachten aan *Onderneem 't* kan een business model worden opgezet voor een bestendig netwerk van zzp-ers in de wijken. Op termijn kan onze bijdrage daardoor worden afgebouwd.
  - Er is een online community opgezet voor zelfstandig ondernemers met meer dan 5.000 bezoekers per maand.
  - Er zijn 13 bijeenkomsten in de wijken georganiseerd die bezocht zijn door 200 (aspirant-) ondernemers.
  - Er is een intensief begeleidingstraject van start gegaan voor 15 zzp-ers met groeipotentie.
  - Er zijn twee initiatieven opgestart waarbij het stimuleren van ondernemerschap is gekoppeld aan leegstaande bedrijfspanden in de wijken.

Beleidsveld 4: Creatief ondernemerschap

Wat hebben we in 2012 gedaan?

In navolging van het amendement van november 2011 hebben we vanuit G-kracht financieel bijgedragen (50.000 euro) aan de economische ontwikkeling van het Ebbingekwartier. Die middelen zijn besteed aan evenementen bij Open Lab Ebbinge.

Wat heeft het opgeleverd?

- **Belangrijkste realisaties:**
  - We hebben een bijdrage geleverd aan evenementen om meer talentvolle, creatieve ondernemers aan te trekken. We hebben bijgedragen aan Theater Tapas, de Europese Kijkdagen (SNN) met een rondleiding en een toelichting op het ontstaan van het Open Lab Ebbinge als tijdelijke gebiedsinvulling, de

Ommelander Markten, Manifestatie Open Lab Ebbinge en VERA Zienemaan & Sterren.

- We hebben een bijdrage geleverd aan het onderzoek 'Economische betekenis van cultuur voor Groningen' door Marlet.
- **Werkgelegenheid:** De werkgelegenheid in de creatieve sector schommelt rond de 6.000 werkzame personen. In 2012 daalde het aantal arbeidsplaatsen met 3,4 procent, waarschijnlijk als gevolg van de economische crisis.
- **Aantal vestigingen:** Er kwamen 142 vestigingen in de creatieve sector bij tussen 1 april 2011 en 1 april 2012. Dat is een groei van 5,6 procent. Dat is een hogere score dan het stedelijk gemiddelde van +3,8 procent.

Creatieve sector	2011	2012	Mutatie 2011-2012
Aantal vestigingen	2.553	2.695	+ 5,6 procent
Aantal werkzame personen	6.483	6.263	-3,4 procent

Bron: Vlugschrift Ontwikkeling werkgelegenheid 2012

Deelprogramma 3: Gastvrij Groningen

Activiteiten gericht op het aantrekken van bezoekers en talent

Beleidsvelden: Bevorderen toerisme, versterken bedrijfsleven binnenstad, talent en kenniswerkers.

Samenvatting resultaten Gastvrij Groningen:

▪ **Belangrijkste realisaties:**

- Groningen staat in 2012 op de **zesde plek** van toeristische bezoeken aan Nederlandse steden. Van de respondenten waardeerde bijna 75 procent Groningen als "goed" of "zeer goed".
- Het aantal **toeristische overnachtingen** is met afgerond 20.000 overnachtingen toegenomen tot 400.000 overnachtingen (+5%).
- We ondersteunden **publiektrekkende evenementen** waaronder Eurosonic Noorderslag met 33.000 betalende bezoekers.
- Hoewel de omzet in de binnenstad als gevolg van de recessie en meer lokale bezoekers met 7,7 procent daalde naar 764 miljoen euro, is het aantal **binnenstadbezoekers** gestegen met ruim 13 procent tot 26,7 miljoen.
- Bezoekers geven het rapportcijfer 6,8 als gemiddelde **waardering voor de binnenstad**.
- Ongeveer 40 ondernemers hebben gebruik gemaakt van **subsidies** voor gevelverbetering en inrichting.
- We hebben **voorbereidend werk** gedaan ten behoeve van de werkgeversbenadering, de innovatienota en het bevorderen van de creatieve sector.
- We hebben verschillende **initiatieven ondersteund** om talenten in contact te brengen met het bedrijfsleven.

- ##### ▪ **Cofinanciering:** Elke euro uit G-kracht voor Gastvrij Groningen heeft gemiddeld 12,88 euro aan cofinanciering opgeleverd.

▪ **Werkgelegenheid:**

- In de sector leisure zijn er 93 banen bijgekomen tussen 1 april 2011 en 1 april 2012. Dat is een groei van 1,0 tegenover een gemiddelde ontwikkeling in de stad van -0,3 procent.
- De werkgelegenheid in de binnenstad deed het in 2012 met +0,01 procent iets beter dan de stedelijke ontwikkeling van -0,3 procent. De werkgelegenheid in de detailhandel en de horeca in de binnenstad daalde met -0,9 procent.

▪ **Bedrijfsvestigingen:**

- Het aantal bedrijfsvestigingen in de sector leisure maakte een ontwikkeling door van -0,2 procent tegenover een stedelijk gemiddelde van +3,8%.
- Het aantal bedrijfsvestigingen in de binnenstad toonde een ontwikkeling van -0,1 procent.

Beleidsveld 1: Bevorderen toerisme

Wat hebben we in 2012 gedaan?

- Sinds de dekking van Marketing Groningen buiten het budget van G-kracht valt, beperkt het toeristisch budget van G-kracht zich vooral tot het subsidiëren van publiektrekkende evenementen.
- We hebben een toeristische monitor laten uitvoeren.

Wat heeft het opgeleverd?

- Volgens de uitkomsten van het **Continue Vakantie Onderzoek 2012** staat Groningen op de zesde plek qua toeristische bezoeken aan Nederlandse steden. Op basis van het meest recente bezoek waardeerde bijna 75 procent van de respondenten Groningen als "goed" of "zeer goed".
- Het aantal **toeristische overnachtingen** is met een kleine 20 duizend overnachtingen toegenomen tot 400 duizend (voorlopig cijfer). Dat is een toename met afgerond 5 procent.

Toeristische overnachtingen	2010	2011	2012	Mutatie 2011-2012
	374.248	381.812	400.000	+ 4,75 procent

Bron: DIA, Gemeente Groningen

- Door subsidies aan **publiektrekkende evenementen** hebben we bijgedragen aan het imago van Groningen als bruisende en gastvrije stad. Ook hebben we daarmee bijgedragen aan de continuering van die evenementen. We ondersteunden initiatieven als Eurosonic Noorderslag, Radio 538 for Warchild, Groningsch Peil en festival Carnivale. Eurosonic Noorderslag was met 33.000 festivalbezoekers en een begroting van meer dan 2,7 miljoen euro volledig uitverkocht.
- **Bezoekersaantallen:** De evenementen die mede vanuit G-kracht zijn ondersteund, hebben de volgende bezoekersaantallen gegenereerd:

Radio 538 voor Warchild	10.000 bezoekers
Groningsch Peil	10.000 bezoekers
Winterprogrammering	18-20.000 bezoekers
Eurosonic Noorderslag	33.000 festivalbezoekers

Bron: Marketing Groningen, Evenementenprogramma binnenstad; Evaluatie 2012 & vooruitblik 2013, januari 2013.

- **Werkgelegenheid:** Er zijn 93 banen bijgekomen in de sector leisure tussen 1 april 2011 en 1 april 2012. Dat is een groei van 1,0 procent tegenover een gemiddelde ontwikkeling in de stad van -0,3 procent. De groei in het aantal arbeidsplaatsen wordt veroorzaakt door de horeca; dat is ook de grootste sectie binnen de sector.
- **Aantal bedrijfsvestigingen:** Het aantal bedrijfsvestigingen in de leisure-sector daalde met 0,2 procent tussen 1 april 2011 en 1 april 2012. Het stedelijk gemiddelde vertoonde een ontwikkeling van +3,8 procent.

Sector leisure	2011	2012	Mutatie 2011-2012
Aantal werkzame personen	9.172	9.265	+1,0 procent
Aantal vestigingen	1.186	1.184	-0,2 procent

Bron: Vlugschrift Ontwikkeling werkgelegenheid 2012

Beleidsveld 2: Versterken bedrijfsleven binnenstad

Wat hebben we in 2012 gedaan?

- We hebben de detailhandel ondersteund in nauwe samenwerking met het Servicepunt detailhandel en het project winkelstraatmanagement.
- We hebben subsidie verleend aan de Groningen City Club (GCC).
- De Structuurvisie detailhandel is verder uitgevoerd.
- Het acquisitieplan 'Oog voor nieuwe detailhandel' is opgesteld.
- Het aantal algemene koopzondagen voor de detailhandel in de stad is verruimd van 12 naar 16.
- De detailhandelsmonitor is uitgevoerd.

Wat heeft het opgeleverd?

- Het **aantal binnenstadbezoekers** is in 2012 met ruim 13 procent ten opzichte van 2011 toegenomen naar 26,7 miljoen. Vooral de inwoners van de stad Groningen zelf komen vaker in de binnenstad.
- **Gerealiseerde omzet binnenstad:** Het gemiddelde bestede bedrag per bezoeker is als gevolg van de recessie en het toegenomen lokale bezoek gedaald van 35 euro in 2011 naar 29 euro in 2012. De omzet in de binnenstad daalde met 7,7 procent naar 764 miljoen euro.
- **Bezoekerswaardering binnenstad:** De waardering voor de binnenstad als winkelgebied is met het gemiddelde rapportcijfer 6,8 in 2012 over de hele linie 0,1 lager uitgevallen dan in 2011.
- **Werkgelegenheid binnenstad:** Bijna de helft van de horeca en 40 procent van de detailhandel is in het centrum gevestigd. Daarmee zijn deze bedrijfstakken samen goed voor ruim een derde van de werkgelegenheid in de binnenstad. In 2012 deed de werkgelegenheid in de binnenstad het iets beter dan de gemeentebrede werkgelegenheidsontwikkeling van -0,3 procent. De werkgelegenheid in de sectoren detailhandel en horeca in de binnenstad maakte echter een ontwikkeling door van -0,9 procent.

Werkgelegenheid centrum	2011	2012	Mutatie 2011-2012
Binnenstad (binnen diepen)	17.597	17.600	+0,01 procent
waarvan detailhandel en horeca	6.850	6.787	-0,9 procent

Bron: *Vlugschrift Ontwikkeling werkgelegenheid 2012*

- **Vestigingen binnenstad:**

In 2012 had Groningen 1.683 detailhandels- en 738 horecavestigingen. De ontwikkeling van het aantal bedrijfsvestigingen in de binnenstad (-0,1 procent) bleef duidelijk achter bij de stedelijke ontwikkeling (+3,8 procent). Dit toont aan dat het bedrijfsleven in de binnenstad onder druk staat.

Vestigingen centrum	2011	2012	Mutatie 2011-2012
Binnenstad (binnen diepen)	2.183	2.181	-0,1 procent
waarvan detailhandel en horeca	838	815	-2,7 procent

Bron: *Vlugschrift Ontwikkeling werkgelegenheid 2012*

- **Subsidieregelingen:** Ongeveer 40 ondernemers hebben gebruik gemaakt van de subsidieregelingen ten behoeve van gevelverbetering en inrichting.

Beleidsveld 3: Talent en kenniswerkers

Wat hebben we in 2012 gedaan?

- We hebben (beleids)voorbereidend werk verricht ten behoeve van de werkgeversbenadering, de innovatienota en het bevorderen van de creatieve sector.
- We hebben verschillende initiatieven ondersteund om talenten in contact te brengen met het bedrijfsleven: EBF Conference, de Maker Faire, HBO Talentprijs, activiteit Talent & Career Center en Anner Award (ondernemersprijs voor studerend Groningen).

Wat heeft het opgeleverd?

We hebben in 2012 bijgedragen aan verschillende activiteiten die gericht waren op het bevorderen van talent, creativiteit en innovatie.

Deelprogramma 4: Overige acquisitie

Investeren in samenwerken

Beleidsvelden: Actief netwerken, Internationale promotie en handelscontacten kennissectoren, Internationalisering.

Samenvatting resultaten Overige acquisitie:

▪ **Belangrijkste realisaties:**

- De **samenwerking met de regio** is geïntensiveerd ten aanzien van de thema's innovatie, arbeidsmarkt en gezamenlijk optrekken richting Rijk en Europa.
- Via het SNN hebben we invloed gehad op de aanwending van de **Europese middelen**.
- Met verschillende activiteiten hebben we de kennissectoren energie en healthy ageing internationaal onder de aandacht gebracht.
- In 2012 zijn we gestart met twee **Interreg-projecten** gericht op (groene) energie.
- Groningen heeft zich aangemeld voor de benoeming tot **modelregio** op het gebied van gezond ouder worden.
- De basis is gelegd voor een vierjarige samenwerking met **Hamburg** o.a. op het gebied van economie en creatieve industrie.
- Het 10-punten-programma met **Oldenburg** is geëvalueerd in 2012.
- In november namen delegaties uit Oldenburg, Bremen, Kaliningrad, Jönköping, Xi'an en Tiajin deel aan de Promotiedagen of zij hebben deze bezocht.
- De activiteiten van het **Groningen Confucius Institute** hebben verder vorm gekregen.
- Er zijn **handelscontacten** gelegd tussen bedrijven uit Noord-Nederland en bedrijven uit China, Noordoost-Europa en Duitsland.

- **Cofinanciering:** Elke euro uit G-kracht voor deelprogramma Overige acquisitie heeft geleid tot cofinanciering door andere partijen ter hoogte van 3,67 euro.

Beleidsveld 1: Actief netwerken

Wat hebben we in 2012 gedaan?

- In 2012 is voorbereidend werk gedaan voor samenwerking voor de NG4 op de thema's innovatie en arbeidsmarkt (Leeuwarden, Assen, Emmen, Groningen).
- Het topsectorenbeleid van het Rijk is in 2012 in kaart gebracht; waar mogelijk zijn we met onze activiteiten bij dat beleid aangehaakt.
- Via het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) hebben we invloed gehad op de totstandkoming van de Regionale Innovatie Strategie en op de aanwending van de Europese middelen.

Wat heeft het opgeleverd?

Door verschillende initiatieven is de samenwerking met de regio geïntensiveerd. Er is sprake van meer gezamenlijk optrekken richting Rijk en Europa.

Beleidsveld 2: Internationalisering

Wat hebben we in 2012 gedaan?

Eerst besteden we aandacht aan de internationale promotie van onze kennissectoren energie en healthy ageing, gevolgd door de internationaliseringsinspanningen gericht op Duitsland, Noordoost-Europa en China.

Energie:

- Binnen het koepel-Interreg-project Hansa Energy Corridor zijn we gestart met het project E-Mobility Oldenburg-Groningen. Dat project omvat onderzoek naar gebruikerservaringen met elektrische auto's.
- In januari 2012 zijn we gestart met het Interreg-project Energy Vision North Sea Region (EVNSR). In november waren de projectleden uit verschillende landen in Groningen aanwezig ter voorbereiding van de concrete uitvoering van de visie.
- In november hebben we deelgenomen aan een bezoek van een delegatie uit Bremen aan Groningen Seaports. Onderwerp was mogelijke samenwerking met Bremerhaven op het gebied van onder andere windenergie.
- Zie ook beleidsveld 3: Noordoost-Europa.

Healthy ageing:

- In maart was Groningen aanwezig bij de lancering van de 'European Year on Active and Healthy Ageing'. Groningen heeft een presentatie verzorgd in aanwezigheid van verschillende Europarlementariërs.
- In het kader van de 'European Innovation Partnership on Active and Healthy Ageing' (EIP-AHA) heeft Groningen zich aangemeld voor de benoeming tot modelregio op het gebied van gezond ouder worden. Daarmee sorteren we alvast voor op de middelen van Europa 2020 die nog moeten vrijkomen.

Vervolgens lichten we hieronder onze activiteiten toe gericht op Duitsland, Noordoost-Europa en China.

Duitsland:

- In mei is de basis gelegd voor een vierjarige samenwerking met Hamburg op het gebied van economie, creatieve industrie en cultuur.
- In maart 2012 is het 10-punten-programma met Oldenburg geëvalueerd. In mei namen we deel aan de tweede internationale Freundschaftstreffen in Oldenburg. Voor een delegatie van de Commerciële Club Groningen organiseerden we een hightech-reis naar Oldenburg.
- In november ontvingen we delegaties uit Oldenburg en Bremen tijdens de Noordelijke Promotiedagen. Omgekeerd hebben wij onze kennissectoren gepromoot op de Business Plus Beurs in Oldenburg.

Noordoost-Europa:

- In september heeft een delegatie voorbereidend werk gedaan voor toekomstige samenwerking met Moermansk ten aanzien van de offshore industrie.
- In november ontvingen we een delegatie uit Kaliningrad. Hun Chamber of Commerce nam deel aan de Promotiedagen en er zijn Matra-projecten ingediend bij de EU waaronder een gericht op energie-efficiency.
- We hebben bijgedragen aan het Noord-Nederland Ruslandjaar 2013 als onderdeel van het landelijke Ruslandjaar.
- Een delegatie uit Jönköping (Zweden) bracht een bezoek aan de Promotiedagen in combinatie met een bedrijvenprogramma gericht op de Noord-Nederlandse arbeidsmarkt en logistieke samenwerkingspartners.

China:

- Acht Chinese bedrijven uit Xi'an hebben deelgenomen aan de Promotiedagen. Zij hebben zich georiënteerd op mogelijke vestiging danwel op samenwerking met bedrijven in Noord-Nederland.
- In oktober/november zijn ambtenaren van Internationale Handel uit Xi'an en Tianjin stage komen lopen in Groningen. Er zijn afspraken gemaakt voor het opzetten van gezamenlijke projecten tussen het Waterbedrijf voor Tianjin en onze watersector.
- De taken en activiteiten van het Groningen Confucius Institute (GCI) hebben verder vorm gekregen. Naast consultancy op maat, trainingen Chinese zakencultuur en taalcursussen, organiseerde GCI een lezing over onderhandelen met Chinezen en een internationaal symposium over verschuiving van de economische macht in de wereld.

Wat heeft het opgeleverd?

Met verschillende activiteiten hebben we de kennissectoren energie en healthy ageing internationaal onder de aandacht gebracht. Daarnaast zijn handelscontacten gelegd tussen bedrijven uit Noord-Nederland en bedrijven uit China, Noordoost-Europa en Duitsland.